

Kræfter og havde Leilighed til at høre et ikke ringe Antal intelligente Næringsdrivende fra meget forskellige Sider, og altsaa i Henseende til Opnaaelsen af det Maal, der var den sat, var langt gunstigere stillet, end en saadan Undersøgelsescommission for hele Landet vilde være, saa var det dog meget let at forudsæe, og blev uden Tvivl ogsaa forudsæet, at Resultatet vilde blive endeløse Forhandlinger uden Resultat. Det er mig heller ikke klart, hvad en saadan Commission egentlig skulde undersøge. Den hele nuværende Næringslovgivning med dens enkelte gode og mange svage Sider ligger aaben for Enhver, som ikke allerede kender den, og det er det naturlige Udgangspunkt for enhver Bestræbelse til en Reform deri. De almindelige Forhold, saaledes som de have udviklet sig i Landet, ere sandelig heller ikke nogen Hemmelighed eller Noget, som ved Hjælp af en særegen Undersøgelse behøver at bringes for Dagen. At man lader de modstridende Interesser, der jo ganske vist ere og naturligtvis maae være af en meget egoistisk og eensidig Natur, komme til at strides, det troer jeg ikke vil føre til noget gunstigt Resultat, og jeg er bleven meget bestræffet i denne Mening ved, hvad jeg har hørt idag; thi, hvor lidet det end er, saa fremgik dog deraf, at den Ene som Udbytte af en saadan Undersøgelse haabede en næsten uindskrænket Næringsfrihed, medens den Anden haabede en Beskyttelse eller bedre Ordning af Kjøbstadhaandværkernes Rettigheder, som formenes truede endog ved Grundloven, og som for Tiden skulle arbejde under meget uheldige Vilkaar. Det er meget betegnende, at den blotte Udtalelse af en saadan Undersøgelse er hilset med to saa forskellige Forventninger om det endelige Udbytte. Jeg troer, at det ganske vist er forbundet med større Vanskeligheder at tilvejebringe en god ny Næringslovgivning, end at fremkalde andre Lovreformer; men jeg troer, at det kun kan skee derved, at der skrives et Udkast, som da kommer til Forhandling, og hvorved da baade den nuværende Lovgivning, der, jeg gjentager det, ligger aaben for Alle, og de nuværende factiske Forhold, der ingenlunde ere nogen Hemmelighed, ere tilstrækkelig afveiede, ved Siden af de Grundsætninger, som jeg ganske vist antager ogsaa ere ned-

lagte, om end med stor Forsigtighed, i Grundloven, at det er i Frihedens Retning, at dette Forhold skal udvikle sig. Jeg maa desværre meget beklage, at jeg i høi Grad maa give den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts 6te Valgkreds (J. A. Hansen) Ret i en Bemærkning, som han fremførte igaar, at det er meget vanskeligt at bruge det Argument, der navnlig ogsaa af mig gjentagende Gange er gjort gjældende, at saadanne store omfattende Lovreformer heldigere fremkomme fra Regjeringen, efterat man har seet, hvor lidet Regjeringen er tilfunds at tage Initiativet. Jeg maa vel indrømme Regjeringen, at Næringsforholdenes Ordning er en Sag, som hører til de vanskeligste og meest indviklede, og hvor meget Sagen end ligger mig paa Sinde, og hvormeget jeg endog i den specielle Embedskreds, hvor jeg har Leilighed til at virke, for mit Vedkommende har søgt at gjøre friere Principer gjældende, til Bisfald for Nogle og til Mishag for Andre, saa maa jeg dog erkende, at det er et af de Tilfælde, hvor Vanskelighederne ere saa store, at man maa give Regjeringen mere Tid til en saadan Reform end til mange andre; men jeg troer ogsaa, at, naar jeg tidligere har anbefalet Thinget Resignation i denne Henseende, saa har jeg givet et ganske godt Exempel; thi jeg troer uden Ubeskyedenhed at kunne sætte det Udkast til en heel ny, omfattende Communallov, som ligger færdig fra min Haand og er i alle Thingets Medlemmers Besiddelse, ved Siden af alle de andre Lovgivningsforsøg, der ere fremkomne paa denne Rigsdag. Men jeg troer ogsaa paa den anden Side, at det er meget forklarligt, at, naar ikke blot de store organiske Love for Statsordningen, som vi vist Alle have ventet at see idetmindste eet Skridt videre, ikke ere fremkomne, naar saa ofte og saa stærkt gjentagne Løfter om en ny Skolelov ikke ere holdte, naar saa nærliggende Opfordringer til en Lov om Statskirkenes Ordning ikke ere paaagtede, og naar det selv med Hensyn til Communevæsenet kun er en ganske enkelt og ubetydelig Side, der bringes frem, saa er Fristelsen for Thinget til at gribe de Toiler, som Regjeringen paa en Maade lader fare, meget stor og nærliggende. Jeg troer